Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 461/2017 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen luottotietonsa menettäneiden opiskelijoiden toimeentulosta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Aino-Kaisa Pekonen /vas näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 461 vp:

Miten turvataan maksuhäiriömerkinnän saaneen nuoren yhdenvertainen oikeus koulutukseen ja varmistetaan, että myös maksuhäiriömerkinnän saanut opiskelija pystyy opiskelemaan ja on tosiasiallisesti oikeutettu perustoimeentuloturvaan?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Opiskelijan opintotuki koostuu 1.8.2017 lukien opintorahasta ja opintolainan valtiontakauksesta. Täysi-ikäisen opiskelijan opintorahan määrä on 250,28 euroa kuukaudessa. Vanhempien pienituloisuus huomioon ottaen opintoraha on itsenäisesti asuvalla 17-vuotiaalla enintään 203,48 euroa kuukaudessa, 20 vuotta täyttäneellä vanhemman luona asuvalla 183,13 euroa kuukaudessa ja 17 -19-vuotiaalla vanhemman luona asuvalla enintään 97,67 euroa kuukaudessa. Vanhempien tulojen perusteella opintorahaa voidaan myös vähentää, jos opiskelija on alle 20 vuotta ja opiskelee toisella asteella. Opintolainan valtiontakauksen määrä on alle 18-vuotiailla toisen asteen opiskelijoilla 300 euroa kuukaudessa ja korkeakoulussa ja 18 vuotta täyttäneellä se on 650 euroa kuukaudessa. Täysi-ikäisen opiskelijan opintotuki on tällöin yleensä enintään 900,28 euroa kuukaudessa. Tarvetta toimeentulotukeen ei nykytilanteessa synny opintotukeen oikeutetulle täysi-ikäiselle, itsenäisesti asuvalle opiskelijalle, jos toimeentulotuen tarvelaskelmassa otetaan opintorahan lisäksi huomioon opintolaina. Alaikäisten ja vanhempien-

sa luona asuvien opiskelijoiden toimeentulotuen tarvetta arvioidaan osana koko perheen taloudellista tilannetta.

Opintolainan valtiontakauksen myöntämisehtoja muutettiin opintotukiuudistuksessa siten, että maksuhäiriömerkintä ei enää estä valtiontakauksen myöntämistä. Valtion takaamaan opintolainaan liittyvät turvaelementit kuten opintolainan koron pääomitus opiskeluaikana, pienituloiselle opintovelalliselle maksettava korkoavustus, takaussaatavan maksuvapautus sekä korkeakoulututkinnon suorittaneille myönnettävä opintolainahyvitys vähentävät lainan käyttöön liittyvää riskiä edistäen osaltaan opiskelijoiden taloudellista selviytymistä ja opiskeluedellytyksiä.

Opintoraha ja opintolainan valtiontakaus yhdessä kattavat aiempaa paremmin opiskelijan elinkustannuksia päätoimisen opiskelun ajalle. Lisäksi opiskelija saisi asumiseensa tukea pääosin asumistuen kautta samoin perustein kuin muutkin pienituloiset asumisen tuen tarpeessa olevat. Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijat voivat saada koulumatkatukea, jos heillä on pitkä koulumatka ja merkittävät matkustuskustannukset.

Opintotuki mukaan lukien opintolaina on ensisijainen etuus suhteessa toimeentulotukeen. Viimesijaisena perusturvana toimeentulotukea ei ole tarkoitettu opintojen pitkäaikaiseen rahoittamiseen, joten yleensä edellytetään, että 18 vuotta täyttäneet opiskelijat hakevat opintolainaa. Alle 18-vuotiailta sitä ei edellytetä. Täysi-ikäiseltäkään opiskelijalta ei edellytetä opintolainan nostamista, jos se johtaisi kohtuuttomaan lopputulokseen suhteessa hakijan elämäntilanteeseen (esim. vaikean sairauden tai lastensuojelun jälkihuollon vuoksi). Alaikäinen lapsi voi hakea toimeentulotukea, jos hän opiskelee ja asuu erillään vanhemmistaan ja jos vanhemmat laiminlyövät elatusvelvollisuutensa. Myönnetty perustoimeentulotuki voidaan kuitenkin eräissä tilanteissa periä takaisin vanhemmilta. Toimeentulotuen tarvetta arvioitaessa otetaan huomioon myös perheen mahdollinen toimeentulotukiasiakkuus. Yleensä vanhemmat kuitenkin vastaavat elatusvelvollisuutensa perusteella lastensa toimeentulosta, jos opintotuki evätään vanhempien tulojen

perusteella. Lapsen elatuksesta annetun lain (704/1975) mukaan vanhemmat vastaavat lapsen koulutuksesta aiheutuvista kustannuksista myös sen jälkeen, kun lapsi on täyttänyt kahdeksantoista vuotta, mikäli se harkitaan kohtuulliseksi.

Kansaneläkelaitoksen toimeentulotuen etuusohjeen mukaan opiskelijaa, joka ei ole hakenut tai ei halua hakea valtiontakausta tai sen perusteella myönnettävää opintolainaa pankista, kehotetaan siihen ja hänelle tehdään toimeentulotukipäätös ensin kuukaudeksi. Opiskelijan tulee selvittää mahdollisuudet saada opintolainaa vähintään kahdesta pankista. Ennen toimeentulotuen myöntämistä opiskelijan tulee toimittaa kahdesta pankista todistus siitä, että pankki ei ole myöntänyt opintolainaa. Jos opiskelija ei saa pankista lainaa, sitä ei lasketa toimeentulotuessa tuloksi. Opiskelijaa voidaan tällöin ohjata selvittämään mahdollisuus kunnan myöntämään sosiaaliseen luottoon.

Helsingissä 13 päivänä marraskuuta 2017

Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho